

Aday Psikolojik Danışmanların İlk Görüşmeyi Kapsamlı Gerçekleştirme Deneyimleri: Nitel Bir Araştırma

*Metin Çelik*¹

Özet

İlk görüşmeler, psikolojik danışma sürecinin yapılandırılması ve ilk terapötik ilişkinin temellerinin atılması açısından kritik bir öneme sahiptir. Ancak ilk görüşmelerin kapsamlı biçimde yürütülmesi, özellikle aday psikolojik danışmanlar açısından birtakım avantajları ve çeşitli güçlükleri beraberinde getirebilmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı, aday psikolojik danışmanların ilk görüşmeyi kapsamlı biçimde gerçekleştirme deneyimlerini derinlemesine incelemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenolojik desen kullanıldı. Psikolojik danışma ve rehberlik lisans programının 4. sınıfında öğrenim gören ve ilk görüşmelerini kapsamlı biçimde gerçekleştirmiş olan 10 aday psikolojik danışmanla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirildi. Veriler, verilerin yoğun olarak betimlendiği tümevarımsal tematik analiz yöntemi kullanılarak analiz edildi. Analiz sonucunda, 3 ana tema belirlendi. Bunlar “psikolojik danışmana etkiler”, “danışana etkiler” ve “genel etkiler” di. Her bir tema olumlu ve olumsuz olmak üzere iki alt temadan oluştu. Bulgular, kapsamlı ilk görüşmelerin süreç, psikolojik danışman ve danışan açısından hem destekleyici hem de zorlayıcı yönler içerdiğini ortaya koydu. Psikolojik danışmanlar açısından bu süreç, mesleki yeterlilik algısını ve güven duygusunu desteklerken; performans kaygısı, zaman baskısı ve görüşmenin aşırı yapılandırılmasına bağlı zorlanmalara neden olabilmekteydi. Danışanlar açısından ise kapsamlı ilk görüşmeler, kendini açmayı ve problemleri bağlamı içinde görmeyi kolaylaştırılmaktaydı. Bununla birlikte görüşmenin uzunluğu, soru yoğunluğu ve pişmanlık gibi olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Elde edilen bulgular, aday psikolojik danışmanların ilk görüşmeleri yapılandırırken bilgi toplama ve terapötik ilişki kurma süreçlerini dengeli biçimde yürütebilmelerine yönelik uygulamalı eğitimlere daha çok ihtiyaç duyduklarını gösterdi. Bununla birlikte, bu araştırma yalnızca aday psikolojik danışmanlarla gerçekleştirilmiştir. Bu durum araştırmanın bir sınırlılığını oluşturmaktadır. Gelecek araştırmalarda farklı mesleki deneyim düzeylerine sahip psikolojik danışmanların ilk görüşmeyi kapsamlı gerçekleştirme deneyimlerinin karşılaştırmalı olarak ele alınması alana katkı sağlayabilir.

Başvuru Tarihi

03 Şubat 2026

Onay Tarihi

16 Mart 2026

Anahtar Kelimeler:

*İlk Görüşme,
Aday Psikolojik
Danışman,
Psikolojik Danışma,
Kapsamlı Görüşme,*

Makale Türü:

Araştırma Makalesi.

Önerilen Atf:

Çelik, M. (2026). Aday psikolojik danışmanların ilk görüşmeyi kapsamlı gerçekleştirme deneyimleri: Nitel bir araştırma, *Siirt Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(1), 1-21. <https://doi.org/10.5281/zenodo.19064978>

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Siirt Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Siirt, Türkiye, metincelik@siirt.edu.tr,
<https://orcid.org/0000-0001-5739-1522>

Candidate Psychological Counselors' Experiences in Conducting Comprehensive First Interviews: A Qualitative Study

Metin Çelik¹

Abstract

First interviews are of critical importance in terms of structuring the psychological counselling process and laying the foundations for the initial therapeutic relationship. However, conducting first interviews comprehensively can bring certain advantages and various difficulties, particularly for trainee psychological counsellors. In this context, the aim of this study is to examine in depth the experiences of trainee counsellors in conducting comprehensive initial sessions. A phenomenological design, one of the qualitative research methods, was used in the study. Semi-structured interviews were conducted with 10 candidate counsellors studying in the 4th year of the counselling and guidance licentiate programme who had conducted comprehensive initial sessions. The data were analyzed using an inductive thematic analysis method, which involves a thick description of the data. The analysis identified three main themes: 'effects on the counsellor,' 'effects on the client,' and 'general effects.' Each theme consisted of two sub-themes: positive and negative. The findings revealed that comprehensive first interviews contained both supportive and challenging aspects in terms of the process, the psychological counsellor, and the counselee. For psychological counsellors, this process supported their perception of professional competence and sense of confidence; however, it could also cause difficulties related to performance anxiety, time pressure, and excessive structuring of the interview. For clients, comprehensive first interviews facilitated self-disclosure and viewing problems within context. However, they also brought with them negative aspects such as the length of the interview, the intensity of questioning, and regret. The findings revealed that candidate counsellors need more practical training to balance the processes of gathering information and establishing a therapeutic relationship when structuring first interviews. However, this research was conducted only with candidate counsellors. This constitutes a limitation of the study. Future research comparing the experiences of psychological counsellors with different levels of professional experience in conducting comprehensive initial interviews could contribute to the field.

Submitted
3 February 2026

Accepted
16 March 2026

Keywords:
*First Interview,
Psychological Counselor,
Psychological
Counseling,
Comprehensive Interview.*

Article type:
Research article.

Suggested Citation:

Çelik, M. (2026). Candidate psychological counselors' experiences in conducting comprehensive first interviews: A qualitative study, *Siirt Journal of Social Research*, 5(1), 1-21. <https://doi.org/10.5281/zenodo.19064978>

¹ Asst. Prof. Dr, Siirt University, Faculty of Arts and Sciences, Department of Psychology, Siirt, Türkiye, metincelik@siirt.edu.tr,
 <https://orcid.org/0000-0001-5739-1522>

GİRİŞ

Danışanın ruh sağlığı uzmanı ile ilk etkileşimini gerçekleştirdiği ilk görüşme veya görüşmeler psikolojik danışma oturumları için kritik bir öneme sahiptir (Çelik, 2023; Çelik & Yıldırım, 2024; Morrison, 2019; Sommers-Flanagan & Sommers-Flanagan, 2014). Bu görüşme veya görüşmelerde danışan ile ilk terapötik ilişki kurulmakta (Morrison, 2019), danışanın problemleri anlaşılmaya çalışmakta ve danışanın ihtiyaçlarının ne tür bir psikolojik danışma hizmeti ile karşılanabileceğine karar verilmektedir (Dryden & Reeves, 2017). Bununla birlikte bu görüşmeler kapsamlı bir şekilde gerçekleştirildiğinde danışanın problemine neden olan faktörler daha bütüncül bir şekilde ele alınmakta, gerektiğinde yönlendirme için daha rasyonel bir plan yapılabilir (Morrison, 2019). Birçok kuram ve kuramcıya göre bu görüşmelerin kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmesinin hem süreç hem de danışan ve psikolojik danışman açısından birçok faydası bulunmaktadır. Örneğin toplanan kapsamlı bilgiler sayesinde psikolojik danışman sadece ağacı değil ormanı da görme fırsatını yakalamaktadır. Bu durumda psikolojik danışmanın danışanı daha doğru bir mercekten değerlendirilmesini sağlamaktadır (Chen & Giblin, 2021). Wallace'a (2018) göre de ilk görüşmenin kapsamlı yapılmasının faydaları yedi başlıkta toplanabilir: İlk olarak görüşmeler kapsamlı yapıldığında, psikolojik danışma oturumlarında ortaya çıkabilecek güncel ve yeni problemler, daha erken bir şekilde ve tam anlamları anlaşılabilir şekilde bağlamına oturtulur. İkinci olarak psikolojik danışman tarafından bir kaotik karmaşa olarak görülebilecek güncel semptomlar ve anksiyeteler, kapsamlı görüşmeler sayesinde anlaşılmaya başlanacağından psikolojik danışmanın kaygısı azalmaktadır. Bu kaygının azalması danışana da olumlu etki eder. Üçüncü olarak danışana sorulan sorular, psikolojik danışma sürecinin net olmayan yapısı altında bir yöntem olduğu güvencesi vermektedir. Bu da danışmanın danışan tarafından yeterli olarak algılanmasını sağlamaktadır. Dördüncü olarak psikolojik danışman neden ve nasıllarıyla danışanın yaşadığı durumu anlamaktadır. Bundan dolayı da psikolojik danışman, danışanın yıpratıcılığı karşısında daha dayanıklı olur. Beşinci olarak danışanın problemi geçmiş ve şimdi bağlamında ele alındığından problemin bir temeli olduğu anlaşılır. Böylece boşluk hissinin önüne geçilir. Her ne kadar görüşmenin kapsamlı yapılmasının tedavi edici bir amacı yoksa da bu görüşmelerin tedavi edici bir yönü bulunmaktadır. Örneğin danışan yüzleşemediği yönlerinin farkına varabilir. Tutarlı ve empatik ilgi, danışan için güven verici olabilir. Danışan rahatsızlığının bir mantığı olduğu düşüncesini beslemeye başlayabilir. Son olarak görüşmelerin kapsamlı yapılması sayesinde psikolojik danışman aktarımlarını kestirebilir (Wallace, 2018). Ayrıca kapsamlı görüşmeler sayesinde danışanın süreçten düşmesi engellenebilir. Danışan sürece dair soru işaretlerine cevap bulabilir ve kendine ve problemlerine dair farkındalığı artabilir (Çelik & Yıldırım, 2024).

Bu önemine rağmen aday psikolojik danışmanların kapsamlı değerlendirmeye dair algıları, değerlendirmeleri ve bu süreci nasıl deneyimlediklerine dair kapsamlı ve derinlemesine araştırmaların olmamasının önemli bir eksiklik olduğu söylenebilir. Yapılan araştırmaların ilk görüşmenin yapılandırılması, ölçek geliştirme çalışması, kullanılan beceriler ve değerlendirme sürecinin etkililiği üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir. Örneğin yapılan araştırmalar incelendiğinde danışanı kapsamlı değerlendirme sürecinde soru sorma beceresi (Çelik & Marangoz, 2024), süpervizörlerin gözünden ilk görüşmede aday psikolojik danışmanları yaptığı hatalar (Çelik, 2025), ilk görüşme yeterliliğine dair ölçek geliştirme çalışması (Çelik, 2023), ilk görüşmenin belirli danışan gruplarıyla nasıl yürütülebileceği (Kaya, 2017), dinamik yönelimli yaklaşımlar bağlamında anamnez oturumundan psikoterapi sürecine geçiş (Kaya & Yıldırım, 2022), pozitif psikolojide ilk görüşme (Remmers & Peseschian, 2020), vaka formülasyonu kapsamında ilk görüşmede neler yapıldığı (Bilge, Gül & Birçek, 2020; Yetkin, 2022), terapötik yönelimlere göre ilk görüşme farklılıkları (Strupp, 1958), ilk görüşmenin önemi (Boz & Cömertoğlu, 2025), danışanların gözünden ilk görüşme (Hartzell vd., 2009), bir müdahale yöntemi olarak psikolojik değerlendirmenin etkililiği (Poston & Hanson, 2010) ve psikolojik

değerlendirme görüşmelerinde terapötik ilişkiye olumlu etki eden terapist müdahaleleri ve terapist özellikleri (Hilsenroth & Cromer, 2007) gibi konu başlıklarından oluştuğu görülmektedir. Bununla birlikte, aday psikolojik danışmanların ilk psikolojik danışma oturumlarına ilişkin öznel deneyimlerini inceleyen nitel çalışmalar da bulunmaktadır.

Bu doğrultuda alan yazında ilk görüşme ve değerlendirme sürecine ilişkin çeşitli çalışmaların yer aldığı görülmektedir. Çelik (2025) tarafından yürütülen nitel bir çalışmada, aday psikolojik danışmanların ilk görüşmelerde yaptıkları hatalar tematik analiz yoluyla incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda üç ana temaya ulaşılmıştır. Bu temalar; doğrudan terapötik ilişkiye zarar veren hatalar, yetersiz veya etkisiz bir şekilde ele alınan konular ve sürecin doğru ilerlemesini engelleyebilecek hatalar olarak tespit edilmiştir. Benzer şekilde Kalkan ve Güven (2024) tarafından aday psikolojik danışmanlar tarafından gerçekleştirilen nitel çalışmada, aday psikolojik danışmanların ilk psikolojik danışma oturumlarına ilişkin deneyimlerinin yoğun duygusal tepkiler, teori ile pratik arasındaki gerilim, mesleki sınırların bulanıklaşması, zamana ve kayda dayalı baskı temaları etrafında şekillendiği görülmüştür. Nitekim alanyazın incelendiğinde de ilk görüşme ve değerlendirme sürecinin aday psikolojik danışmanlar açısından danışma sürecinin en zorlayıcı ve en fazla güçlük yaşanan aşamalarından biri olduğu vurgulanmaktadır (Çelik & Yıldırım, 2024; Morrison, 2019; Sommers-Flanagan & Sommers-Flanagan, 2014). Ayrıca Lavik vd. (2018) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ilk oturumlarda danışanların kendilerini anlaşılmış hissetmelerinin, terapistin sıcak ve yetkin algılanmasının ve güvenli bir ilişki ortamının oluşturulmasının terapötik ittifakın gelişiminde merkezi bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu önemine rağmen, aday psikolojik danışmanların ilk görüşme ve değerlendirme sürecini kapsamlı biçimde yürütmeyi gerekli görüp görmedikleri, bu süreçte neler yaşadıkları, danışanlara bu sürecin nasıl etki ettiği, bu görüşmelere yükledikleri anlamların neler olduğu, bu süreçte en çok hangi noktalarda zorlandıkları, mesleki gelişimlerine katkısının olup olmadığı, kapsamlı ilk görüşmelerin psikolojik danışma sürecine ne tür katkılar sağladığı, hangi sınırlılıkları beraberinde getirdiği ve bu görüşmelerin psikolojik danışma oturumlarına geçişi nasıl etkilediği aday psikolojik danışmanların kendi deneyimleri üzerinden yeterince incelenmemiştir. Oysa alanyazında kapsamlı biçimde yürütülen ilk görüşmelerin, danışma sürecinin yönünü belirlemede ve oluşturmada kritik bir role sahip olduğu ısrarla vurgulanmaktadır. Bu durum, aday psikolojik danışmanların kapsamlı ilk görüşme ve değerlendirme sürecine ilişkin algılarını derinlemesine inceleyen nitel çalışmaların gerekliliğini ortaya koymaktadır. Eğitim müfredatlarının ve süpervizyon uygulamalarının, aday psikolojik danışmanların bu kritik süreçte yaşadıkları gerçek zorluklara ve ihtiyaçlara yanıt verecek şekilde geliştirilebilmesi amacıyla, adayların birinci elden deneyimlerini anlamak kritik bir öneme sahiptir. Bu deneyimleri anlamak aday psikolojik danışmanların mesleki kimlik gelişimine doğrudan katkı sağlayacak veriler sunabilir.

Bu bağlamda, bu araştırmanın amacı aday psikolojik danışmanların ilk görüşme ve değerlendirme sürecini kapsamlı biçimde yürütmeye ilişkin deneyimlerini derinlemesine incelemektir. Bu yönüyle araştırmanın, kapsamlı ilk görüşme ve değerlendirme sürecinin aday psikolojik danışmanlar açısından nasıl deneyimlendiğini bütüncül bir bakış açısıyla ortaya koyması hedeflenmektedir. Bu amaç doğrultusunda araştırmada aşağıdaki soruya yanıt aranmıştır:

Aday psikolojik danışmanlar, ilk görüşme veya görüşmelerde kapsamlı görüşme sürecini kendi deneyimleri üzerinden nasıl anlamlandırmaktadır?

YÖNTEM

Araştırma Deseni

Bu araştırmada aday psikolojik danışmanların ilk görüşmeyi kapsamlı bir şekilde gerçekleştirmelerine ilişkin deneyimlerini derinlemesine ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bundan dolayı çalışmada olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Fenomenolojik çalışmalarda bireylerin deneyimledikleri olguya dair kendine özgü anlamları keşfedilmeye çalışılmaktadır (Johnson & Christensen, 2014). Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre de fenomenolojik çalışmalarda araştırmanın odak noktasını oluşturan olguyu deneyimleyen ve bu olguya ilişkin yansıtma yapabilecek grup veya bireyler araştırmanın veri kaynağını oluşturmaktadır.

Katılımcılar

Nitel araştırmalarda araştırılan olguya dair yoğun, yeterli, detaylı ve derinlemesine bilgi elde edebilmek için amaçlı örnekleme yöntemleri tercih edilebilmektedir (Creswell & Plano Clark, 2015). Mevcut araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt ve maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Ölçüt olarak katılımcıların psikolojik danışma ve rehberlik 4. sınıf öğrencisi olması ve ilk görüşmeleri kapsamlı bir şekilde gerçekleştirmeleri alınmıştır. Ayrıca çeşitli özelliklere sahip farklı birimler örnekleme dâhil edilmiştir. Böylece heterojen bir örneklem grubu oluşturulmuştur. Katılımcıların çeşitliliği ise cinsiyet, benimsenen psikolojik danışma kuramı gibi özellikler dikkate alınarak sağlanmaya çalışılmıştır. Çalışmanın verileri "Bireysel Görüşme" tekniği ile elde edilmiştir. Bu kapsamda 10 aday psikolojik danışman ile görüşme yapılmıştır. Creswell'e (2020) göre bireysel görüşme sayısı en fazla 10 olmalıdır. Ayrıca bu çalışmada verilerin doyuma ulaşması koşulu da dikkate alınarak verilerin toplanması işlemine son verilmiştir (Merriam, 2018). Çalışmada görüşme yapılan aday psikolojik danışmanlara ait bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1: Nitel Çalışma Grubuna Ait Bilgiler

Katılımcılar	Cinsiyet	Kendimize Yakın Bulduğu Psikolojik Danışma Kuramı	Daha Önce İlk Görüşmeyle İlgili Bir Eğitim Alma	Görüşmeler Boyunca Stüpervizörden Geri Bildirim Alma	Kapsamlı Görüşmelerin Kaç Oturum Sürdüğü	Sınıf Düzeyi
K1	Kadın	Çözüm Odaklı	Hayır	Evet	3	4
K2	Erkek	Gestalt	Hayır	Evet	3	4
K3	Kadın	İnsancıl	Evet	Evet	2	4
K4	Kadın	Bilişsel Davranışçı	Hayır	Evet	3	4
K5	Erkek	İnsancıl	Evet	Evet	3	4
K6	Erkek	Sistemik	Evet	Evet	2	4
K7	Kadın	Bilişsel Davranışçı	Hayır	Evet	3	4
K8	Kadın	Bilişsel Davranışçı	Hayır	Evet	3	4
K9	Erkek	Pozitif Psikoloji	Hayır	Evet	2	4
K10	Kadın	Dinamik	Evet	Evet	3	4

Tablo 1'de görüldüğü üzere çalışma grubu toplam 10 katılımcıdan oluşmaktadır. Katılımcıların 6'sı kadın ve 4'ü erkektir. Katılımcıların kendilerine yakın buldukları psikolojik danışma kuramları çeşitlilik göstermektedir. Katılımcıların 4'ü daha önce ilk görüşmeyle ilgili bir eğitim almıştır. Tüm

katılımcılar görüşmeler boyunca süpervizörden geri bildirim aldıkları belirtmiştir. Kapsamlı görüşmelerin süresi incelendiğinde, görüşmelerin 3 oturum sürdüğünü belirten katılımcı sayısı 7 iken 2 oturum sürdüğünü belirten katılımcı sayısı ise 3'tür. Çalışma grubundaki katılımcıların tamamı 4. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, veri toplama aracı olarak kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanıldı. Yarı yapılandırılmış görüşme formları yeni fikirlerin ortaya çıkmasına imkân vermektedir (Merriam, 2018). Yarı yapılandırılmış görüşmelerde, araştırma konusunu detaylandırmak amacıyla 10-15 görüşme sorusu sorulması ideal olmaktadır (DiCicco-Bloom & Crabtree, 2006). Bu çalışmada toplamda 10 soru sorulmuştur. Görüşme soruları hazırlanırken alanyazından ve uzman görüşlerinden faydalanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruların çalışmanın amacı ile uygunluğu 5 uzman psikolojik danışman tarafından incelenmiştir. Gelen geri dönütler ve pilot görüşmelerden sonra görüşme formuna son şekli verilmiştir. Aşağıda bazı görüşme sorularına yer verilmiştir:

Size göre kapsamlı bir ilk görüşme yapmanın, avantajları nelerdir?

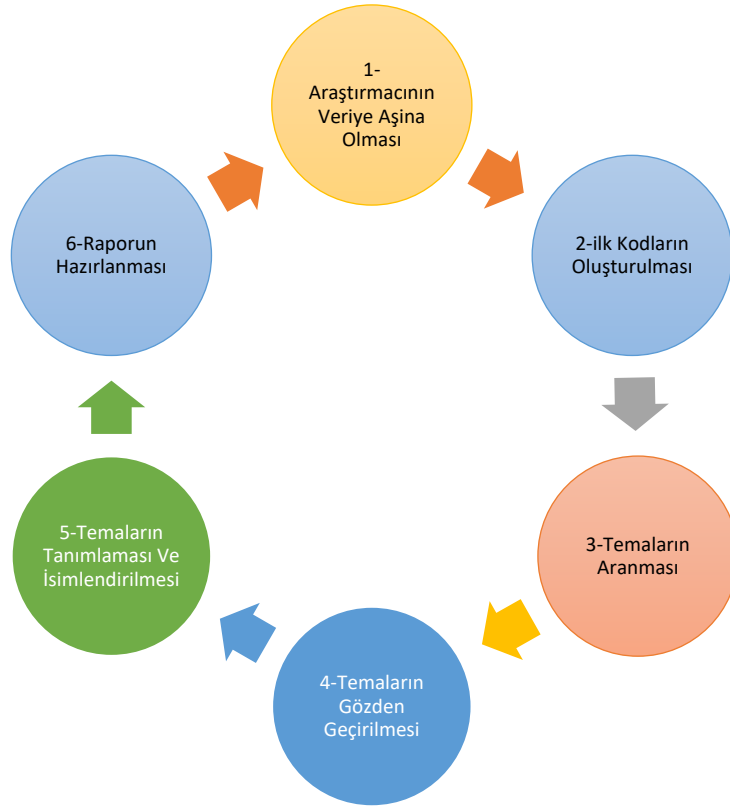
Size göre kapsamlı bir ilk görüşme yapmanın, dezavantajları nelerdir?

Verilerin Toplanması

Katılımcılarla yapılan görüşmeler, 16.09.2025 ile 30.09.2025 tarihleri arasında yüz yüze gerçekleştirilmiştir. İlk olarak tüm katılımcılar için ayrı ayrı olmak üzere görüşmelerin yapılacağı uygun gün ve zaman belirlenmiştir. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılara araştırmanın amacı hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Soruları olan katılımcıların soruları cevaplandırılmıştır. Daha sonra katılımcılara gönüllük ve ses kaydı ile ilgili bilgi verilmiştir. Bu konularda katılımcılardan onam alınmıştır. Toplamda 10 katılımcıyla 10 görüşme gerçekleştirilmiştir. Bu görüşmeler, 25 ile 33 dakika arasında sürmüştür. Gerekliğinde görüşme sorularını ayrıntılandırmak için takip sorularından faydalanılmıştır.

Verilerin Analizi

Mevcut araştırmada elde edilen veriler, MAXQDA 2020 programı kullanılarak analiz edilmiştir. İlk olarak ses kayıtları yazılı metne dönüştürülmüştür. Daha sonra yazıya dökülen dokümanlar, ilgili programa yüklenmiştir. Programa yüklenen veriler tematik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Tematik analiz yapılırken, verilerin yoğun olarak betimlendiği tümevarımsal analiz yöntemi kullanılmıştır. Tümevarımsal analizde araştırmacılar, analitik ön yargılarından bağımsızdır. Önceden belirlenmiş bir kodlama çerçevesi olmadan verilerini kodlamaktadırlar (Braun & Clarke, 2019). Nitel araştırmalarda bir reçete olarak görülmesine de araştırmacıların yol haritasını belirleyen birtakım analiz aşamaları vardır. Ancak bu yol haritasına rağmen araştırmacı verileri analiz ederken yaratıcı ve esnek düşünmek zorundadır (Pietkiewicz & Smith, 2014). Braun ve Clarke (2019) tarafından nitel verilerin analiz edilmesinde araştırmacılara yardımcı olması için önerilen analiz adımlarına Şekil-1'de yer verilmiştir.

Şekil 1: Nitel Araştırma Analiz Basamakları

Veri analizinin ilk aşamasında, görüşmelerden elde edilen veriler, deşifre edilmiştir. Bu deşifreler toplamda 42 sayfadır. Özellikle verilerle aşinalık sağlanması ve veriye hâkim olunmasıyla amacıyla verilerin dökümü araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiştir. Verilerin doğrulunu kontrol etmek amacıyla dokümanlarla ses kayıtları iki kez karşılaştırılmıştır. Araştırmacı bir yandan ses kayıtlarını dinlerken bir yandan ses kayıtlarını doğru şekilde deşifre edip etmediğini incelemiştir. Daha sonra elde edilen verilere aşına olunması ve verilerin araştırma sorusuna cevap verme potansiyelini belirlemek amacıyla veriler birçok kez okunmuştur. Okumalar yapılırken bir takım analitik notlar (memo) alınmıştır. Aday kodlar ve aday temalarla belirlenmeye çalışılmıştır. Bu bölümde nihai amaç verilerin genel anlamda ne anlama geldiğini keşfetmektir. Okumalar esnasında araştırmanın amacı doğrultusunda verilerin ne anlama gelebileceği genel çerçeveden özele incek şekilde değerlendirilmiştir. Sonrasında kod listesi oluşturulmuştur. Benzer kodlar kendi içinde gruplara ayrılmıştır. Daha sonra bu kodlardan olası aday alt ve ana temalar oluşturulmuştur.

Tüm bu aşamalardan sonra ilk tematik harita oluşturmuştur. Bundan sonraki aşamalarda temaların iç ve dış heterojenliği sağlayıp sağlamadığı değerlendirilmiştir. Bununla birlikte elde edilen temaların araştırma problemine cevap verip vermediği incelenmiştir. Kodların temalara uyumunu değerlendirmek için ise geriye doğru kodlama yöntemi kullanılmıştır. Tüm bu aşamalardan sonra tema geliştirmede doyum noktasına ulaştığına karar verilmiştir. Neticede veri setinin son tema haritası elde edilmiştir. Son olarak ise aday psikolojik danışmanların ilk görüşmelerde kapsamlı değerlendirmeye dair görüşleri bir bütün olarak sunulmuştur. Ayrıca alıntı yapılırken gizlilik ilkesi gereği katılımcılara (K1, K2, K3, K4...) şeklinde kodlar verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Mevcut araştırma kapsamında görüşme formunun hazırlanmasından verilerin toplanma ve analiz süreçlerine kadar güvenilirliğin ve geçerliliğin sağlanması amacıyla birtakım çalışmalar

yapılmıştır. İnanırcılığın sağlanabilmesi amacıyla hazırlanan görüşme soruları 5 uzman psikolojik danışmanın görüşüne sunulmuş, iki aday psikolojik danışmanla pilot görüşme gerçekleştirilmiş, çeşitli görüşme teknikleri kullanılarak derinlemesine veri toplanmış ve veri analizleri iki uzmanının kontrolünden geçirilmiştir. Aktarabilirliğin sağlanabilmesi için katılımcı görüşlerine ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmiş, maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmış ve katılımcıların özellikleri hakkında detaylı bilgi verilmiştir. İç güvenilirlik (tutarlılık) için ise veriler tekrar tekrar okunmuş ve veri analizi kapsamlı görüşme alanında uzman bir psikolojik danışman tarafından denetlenmiştir. Son olarak dış güvenilirlik (teyit edilebilirlik) için araştırmanın basamakları ayrıntılı bir şekilde açıklanmış, veri kaynakları net bir şekilde tanımlanmış, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesi süreci hakkında detaylı bilgi verilmiştir.

Araştırmacının Rolü

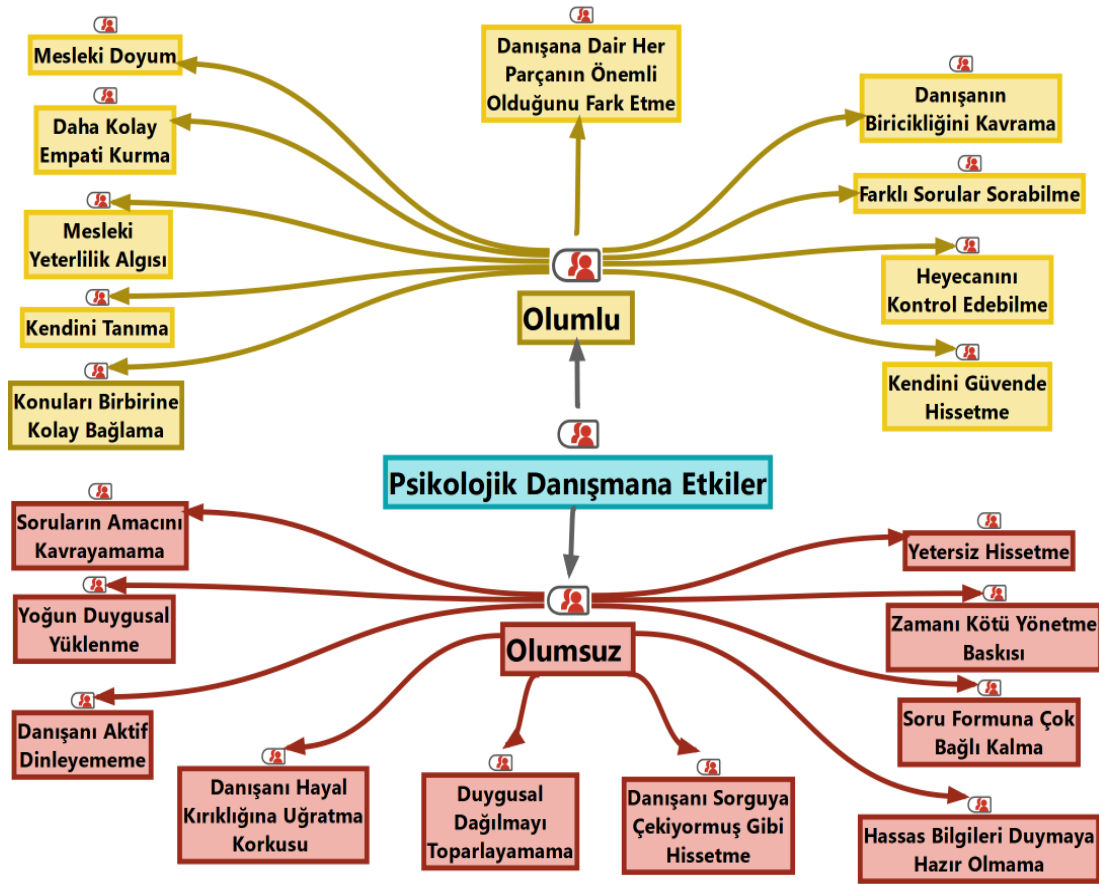
Nitel araştırmalarda araştırmacı, aktif olarak sürecin içindedir. Bundan dolayı objektif bir tutum içinde olması gerekir. Bunu yapabilmek için araştırma boyunca kendi ile ilgili değerlendirme yapabilmelidir. Ayrıca bu değerlendirmeleri yazması okuyucunun da araştırmacının rolünün farkında olmasını sağlar (Patton, 2014). Araştırmacı, katılımcıların ilk görüşmeleri kapsamlı bir şekilde gerçekleştirmeye dair deneyimleri ortaya çıkarmaya çalışırken nesnel bir tutum içerisinde olmaya çalışmıştır. Bu nesnel tutumunu korumak için aday psikolojik danışmanların kapsamlı görüşme deneyimlerine ilişkin deneyimlerini kendi bakış açılarına göre ifade etmelerini sağlamıştır. Katılımcıları, görüşmeler boyunca yönlendirmekten kaçınmıştır. Bununla birlikte araştırmacı, katılımcıların konuyla ilgili doyurucu, zengin ve daha derin bilgiler vermesi amacıyla katılımcılarla güvene dayalı bir ilişki kurmaya dikkat etmiştir. Araştırmacının psikolojik danışman olması, bu rolünü yerine getirmesini kolaylaştırmıştır.

BULGULAR

Tematik analiz sonucunda 3 ana temaya ulaşılmıştır. Bu temalar “Psikolojik Danışmana Etkiler”, “Danışana Etkiler” ve “Genel Etkiler”dir. Bu üç temaya ilişkin bulgulara ve katılımcı ifadelerine aşağıda yer verilmiştir.

Psikolojik Danışmana Etkiler

Aday psikolojik danışmanlara göre ilk görüşmelerin kapsamlı bir şekilde yürütülmesi psikolojik danışman açısından hem destekleyici hem de zorlayıcı bazı yaşantılar ortaya çıkarabilmektedir. Bu ana tema aday psikolojik danışmanlara göre ilk görüşmeleri kapsamlı bir şekilde gerçekleştirmenin doğrudan kendilerine olumlu ve olumsuz birtakım etkilerini içermektedir.

Şekil 2.: Psikolojik danışmana etkiler

Şekil 2’de görüldüğü gibi psikolojik danışmana etkiler teması; olumlu ve olumsuz olmak üzere iki alt temaya ayrılmaktadır. İlk olarak olumlu alt teması altında yer alan, mesleki doyum, mesleki yeterlilik algısı, daha kolay empati kurma, danışanın biricikliğini kavrama, kendini tanıma, konuları birbirine bağlama, kendini güvende hissetme, heyecanını kontrol etme, farklı soru sorabilme ve danışa dair her parçanın önemli olduğunu fark etme kodlarıyla ilgili alıntılara yer verilmiştir. Bütün katılımcılar, olumlu alt teması altında yer alan mesleki yeterlilik algısı ile ilgili görüş ifade etmiştir. Bu durumu örnekleyecek bir ifade K2 kodlu katılımcıya aittir: “Kendimi psikiyatrist olarak algıladım (gülerek).. Elimde formalarım vardı...Yeterliydim. Sorular soruyordum cevaplar alıyordum. Profesyonel bir havam vardı... Özetle kendimi yeterli hissettim.” Mesleki yetkinlikle ilgili fikir bildiren bir diğer katılımcı (K4) “Bu süreç sayesinde ne yapacağımı biliyordum ne soracağımı biliyordum, kimsenin sormayacağı noktalara değindik... (beş altı saniye sessizlikten sonra). Bazı şeyleri olumlu yönde yapabildiğimi gösterdi, danışan danışman profili oluşturduğum gibi.” ifadesini kullanmıştır. Benzer şekilde bütün katılımcılar kapsamlı görüşmeler gerçekleştirmenin kendilerini güvende hissetmelerini ve heyecanlarını kontrol edebilmelerini sağladığını belirtmiştir. Özellikle ilk görüşmelerde aşırı kaygılı ve heyecanlı olduğunu belirten K6 kodlu katılımcı şunları ifade etmiştir: Uygulamaya dair çok bir şey bilmiyordum. Hani ilk defa yeni bir şehre gitme gibi...Ancak adım adım neleri soracağımızı hangi formları uygulayacağımızı öğrenince kendimi güvende hissettim. Ne kadar heyecanlı olursa olayım dedim kendime ne yapacağın belli ve heyecanım azaldı. Sıkışırsam en kötü bir soru sorardım dedim kendime görüşmelerden önce... (tebessüm ederek). Güldüğüme bakmayın gerçekten çok işe yaradı bir liman gibi.” Aynı kodlarla ilgili bir diğer katılımcı heyecanını kontrol etme ile kendini güvende hissetme arasında ilişki kurarak düşüncesini “Bir yolun var bu rahatlık sağlıyor hani diyorum doğru içerik duygu

yansıtamasam da diğer soruma geçerim...kafa karışıklığını alıyor kendine daha çok güvenip rahatlıyorsun.” şeklinde ifade etmiştir.

Olumlu alt temasına göre öne çıkan kodlardan biri mesleki doyumdur. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu kapsamlı görüşmeleri yaparken mesleki doyum aldıklarını belirtmiştir. Bu konuya dair K10 kodlu katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Danışan seni profesyonel olarak algılıyor, demek ki bu bir şeyler yapıyor diyor, bu da doyum almamı sağlıyordu. Belki ilk görüşmeyi direk yapsam ne soracağımı bile bilemeyeceğim...”* Ayrıca birçok katılımcıya göre bu süreç daha kolay empati kurmalarını sağlamıştır. Bu hususu özetleyecek bir ifade K7 kodlu katılımcıya aittir: *“Danışanı her yönüyle tanıdık...Bu empatiyi kolaylaştırdı gibi.”* Bazı katılımcılarda normalde sormaya cesaret edemeyecekleri veya akıllarına gelemeyecek birçok soruyu sorduklarını belirtmişlerdir. Bu kodla ilgili K5 kodlu katılımcı saygının altını çizerek *“Birçok konuda birçok soru soruyoruz örneğin cinsel yaşamla ilgili bazı sorular belki normalde asla sormam ama mesleğimin bir gereği olarak sormam gerekiyordu ve rahat bir şekilde sordum.”* şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. Bazı katılımcılara göre kapsamlı görüşme yapmak danışana dair her parçanın önemli olduğuna ve danışanın biricikliğine dair farkındalıkları artırmaktadır. Bu konuyla ilgili önceki düşüncelerinin değiştiğini belirtip fikirlerini *“İlk formdaki sorulara baktığımda bana gereksiz ve saçma gelmişti. Bazı sorular aptalca gelmişti. “Ama tüm süreç bitince şunu anladım. Danışana dair her şey önemliymiş. (K1)”* şeklinde açıklamıştır. Başka bir katılımcı ise *“Bu kadar fazla bilgi alınca şunu anladım. Herkes ayrı bir dünya yani parmak izlerimiz gibi birbirimizden farklıyız.”* şeklinde görüşünü ifade ederek kapsamlı görüşmelerin danışanın biricikliğine dair farkındalıkları artırdığını ifade etmiştir.

Bazı katılımcılar ise kapsamlı görüşme yapmanın ilginç bir şekilde kendini tanımayı sağladığını belirtmiştir. Bu konuda K9 kodlu katılımcı düşüncesini birazda şaşkınlıkla *“Danışana sorduğum bütün soruları kendime de soruyordum. Biraz sabırsız olduğumu tahammülsüz olduğumu fark ettim sanki... Benzer sorunlarım benzer özelliklerim varmış.”* şeklinde ifade etmiştir. Bazı katılımcılar ise kapsamlı görüşme yapmanın konular arasında bağlantı kurmayı kolaylaştırdığını belirtmiştir. Bu koda ilişkin K3 kodlu katılımcının ifadesi şu şekildedir: *Danışana dair çok bilgi alınca şu oldu. Hani bir konunun diğer konuyla bağlantısını görebiliyordum hemen. Ayrı olaylar olsa da. Bir köprü gibi oluyor.”*

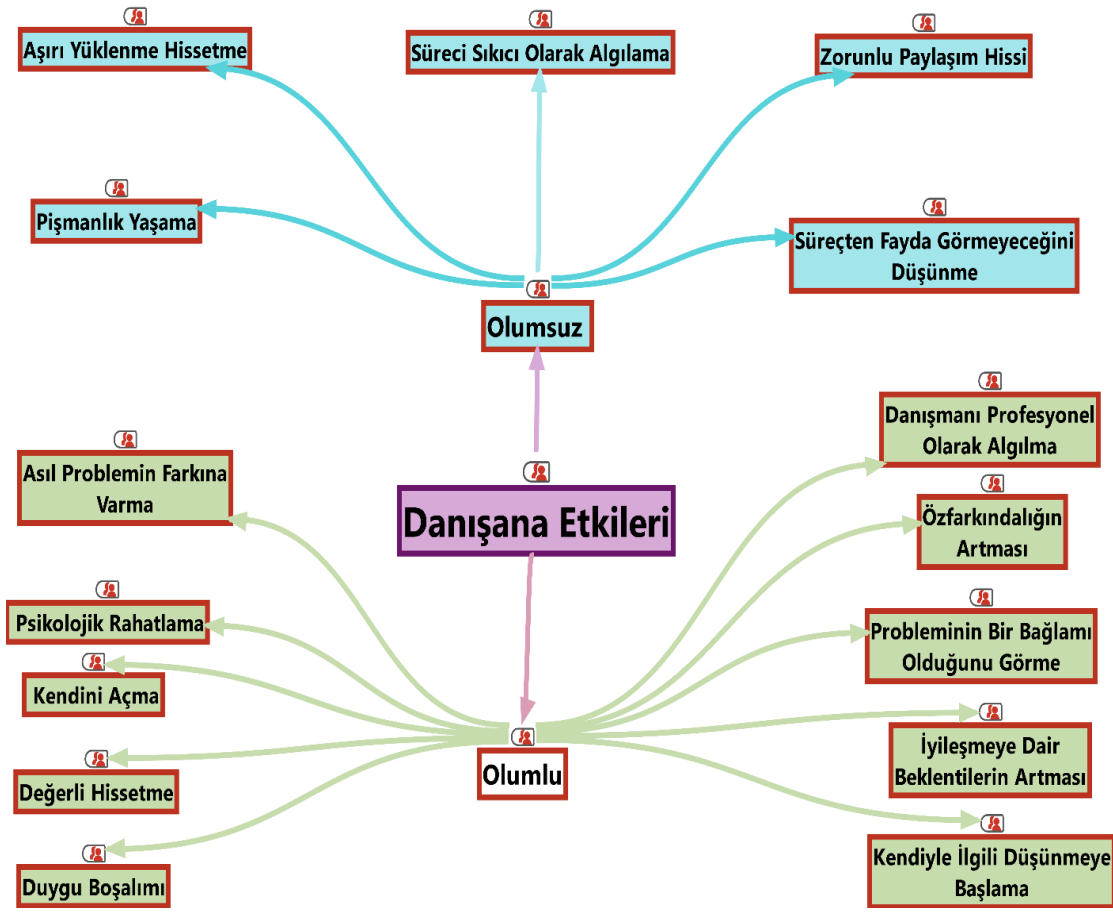
Şekil 2’de görüldüğü gibi psikolojik danışmanlara etkisi temasının bir diğer alt teması olumsuz etkilerdir. Olumsuz alt teması altında yer alan yetersiz hissetme, zamanı kötü yönetme baskısı, soru formuna çok bağlı kalma, hassas bilgileri duymaya hazır olmama, danışanı sorguya çekiyormuş gibi hissetme, duygusal dağılmayı toparlayamama, danışanı hayal kırıklığına uğratma korkusu, danışanı aktif dinleyememe, yoğun duygusal yüklenme ve soruların amacını kavrayamama kodlarıyla ilgili alıntılara yer verilmiştir. Tüm katılımcılar zaman zaman soruları merkeze aldıkları için danışanı aktif olarak dinleyemedikleri ifade etmiştir. Bu durumu örnekleyecek bir ifade K5 kodlu katılımcıya aittir: *“Sorular hep aklımdaydı daha çok bir sonraki soracağım soruya odaklanıyordum. Bu bazen danışanı kaçırmama neden oluyordu. Sanki ne dediğini duymadan diğer soruya geçiyordum.”* Birçok katılımcıya göre kapsamlı görüşme yapmak zamanı kötü yönetme baskısı yaratmaktadır. Konuyu kapsamlı görüşmede çok fazla konu alanı olduğunun altını çizerek açıklayan K8 kodlu katılımcı *“Aile, problem birçok şey hakkında bilgi alman lazım bu bende zamanı yönetememe kaygısına neden oldu...Bazen hızlıca geçtim bazı yerleri”* şeklinde görüşlerini açıklamıştır. Bir başka katılımcı ise *“Sürekli soru cevap soru cevap bir ara kendimi polis gibi hissettim. Zaten süpervizörüm de uyardı beni.”* şeklinde görüşlerini ifade ederek danışan hakkında kapsamlı bilgi toplamanın bazen aday psikolojik danışmanlar için süreci bir sorgu haline getirdiğini belirtmiştir (K9). Bazı katılımcılara göre ise bu süreç görüşmede aldıkları bilgileri neden aldıkları ve bu bilgilerle ne yapacaklarını bilmedikleri için kendilerini yetersiz hissetmelerine neden olmuştur. Bu hususu örnekleyecek bir ifade K1 kodlu katılımcıya aittir:

“Gerçekten kendimi çok yetersiz hissetim dünya kadar bilgi aldık eee (uzatarak) ne olacak şimdi... Hiçbir şey anlamadığımı fark ettim. Sanki balık tutup tekrar suya atmak gibi. Aynı zamanda duygusal olarak da yetersizdim. Aşırı üzülüyordum” K3 ise aynı konuda şunları söylemiştir: *“Dışardan sanki kolay bir süreç ama değil çok eksikim var (üzülerek), yüzüme çarptı bu görüşmeler gerçeği.”* Ayrıca birçok katılımcıya göre kapsamlı değerlendirme süreci danışmanı danışanın gözünde yetkin biri olarak göstermektedir. Bu da danışanın beklentilerini artırdığı için danışmanların danışanı hayal kırıklığına uğratma korkusu yaşamalarına neden olmaktadır. Bu konuda bir katılımcı görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir: *“Çok profesyonel gözüküyorduk, bir sürü bilgi aldık danışan bunlar kesin bir şeyler biliyor ki bu kadar soru sordular diye düşünmüştür. Ama aslında daha yolun başındayız...Hatta danışanım şey dedi bana başta kararsızdım siz bu kadar soru sorunca kesin bir şeyler planlıyor dedim iyi ki gelmişim dedim... Bunu duyunca onu hayal kırıklığına uğratma korkusu yaşadım.”*

Bazı katılımcılar kapsamlı görüşmeler sırasında hassas konularda bilgi duymaya hazır olmadıkları belirtmiştir. Bu durumu örnekleyecek bir ifade K8 kodlu katılımcıya aittir: *“Evet bilgi aldık ama ben bazı şeyleri duymaya hazır değildim. Danışan anlatırken fırsatım olsa kaçardım. Kendimi çok kötü hissetim.”* Bazı katılımcılara göre ise danışanlar kendileriyle ilgili hassas konularda bilgi verdiğinde dağılabilmektedir. Ancak tecrübesiz oldukları için bu dağılma baş edememişlerdir. Bu durumu örnekleyecek bir ifade K3 kodlu katılımcıya aittir: *“Danışana hassas konularla ilgili soru sorduğumda aşırı kötü oldu ne yapacağımı bilemedim. Süreç aksadı.”* Birçok katılımcı bazı soruların neden sorulduğunu anlamadıklarını belirtmiştir. K2 kodlu katılımcı hafiften kızarak *“Bir sürü soru var tamam da yani bazı soruların sorulma amacı ne sanki sormasak da olur. En azından mantığı öğretilsin.”* ifadesini kullanmıştır. Az sayıda katılımcıda bu kadar bilgi almanın kendilerinde duygusal bir yük oluşturduğunu belirtmiştir. O akşam yemek yiyemediğini vurgulu bir şekilde söyleyen K4 şunları ifade etmiştir: *“Affedersiniz ama sanki 24 yılda yaşadığı her şeyi geldi üstüme kustu... Midem ağrıyordu bu görüşmeler bittiğinde.”*

Danışana Etkiler

Aday psikolojik danışmanların deneyimlerine göre ilk görüşmelerin kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmesi danışan açısından farkındalık ve psikolojik rahatlama sağlayabilmektedir. Aynı zamanda bazı durumlarda pişmanlık yaşama, yorucu ve zorlayıcı olabilen bir süreç olarak da deneyimlenmektedir. Bu durumu bir katılımcı şu sözlerle ifade etmiştir: *“Danışanımın aslında hoşuna da gitti. ‘Sanki bütün yaşamım gözümün önünden geçti’ dedi. Ama görüşme bittikten yani kaydı kapattıktan sonra çok uzun sürdüğünü, biraz sıkıldığını ve soruların onu zorladığını söyledi.”* (K1). Bu ana tema aday psikolojik danışmanlara göre ilk görüşmeleri kapsamlı bir şekilde gerçekleştirmenin danışanlarına olumlu ve olumsuz birtakım etkilerini içermektedir.

Şekil 3: Danışana etkiler

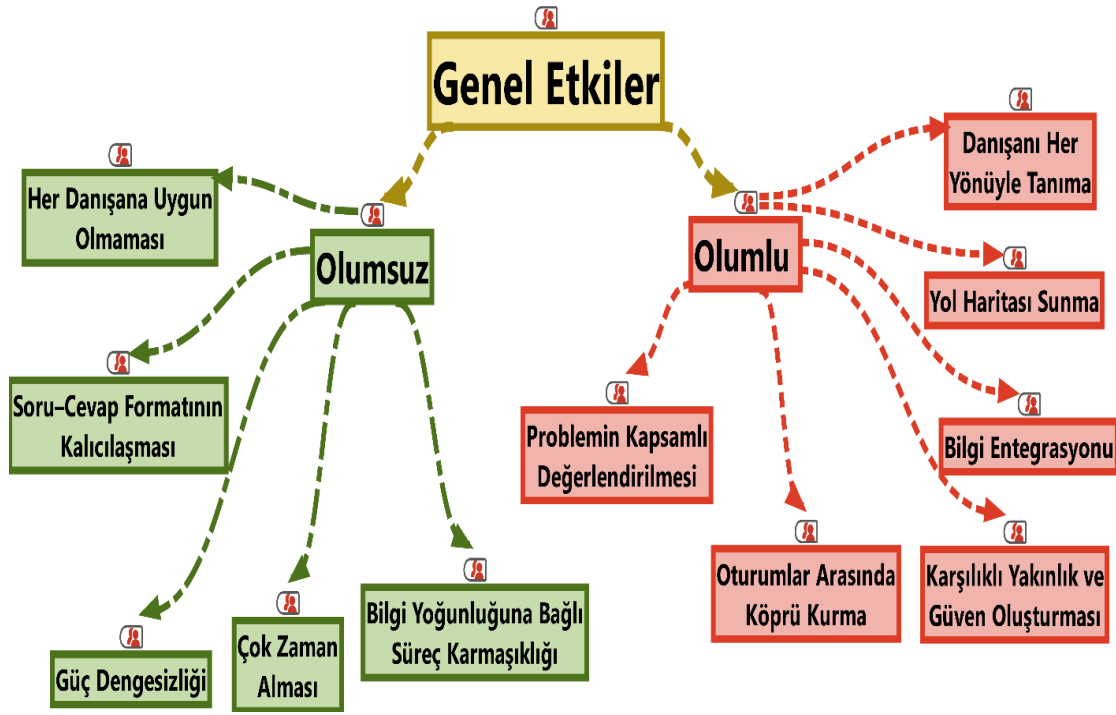
Şekil 3'te görüldüğü gibi danışana etkileri teması; olumsuz ve olumlu olmak üzere iki alt temaya ayrılmaktadır. İlk olarak olumlu alt teması altında yer alan asıl problemin farkına varma, psikolojik rahatlama, kendini açma, değerli hissetme, duygu boşalımı, danışanı profesyonel olarak algılama, öz farkındalığın artması, problemin bir bağlamı olduğunu görme, iyileşmeye dair beklentilerin artması, kendiyle ilgili düşünmeye başlama kodlarıyla ilgili alıntılara yer verilmiştir. Bu durumu örnekleyecek bir ifade K2 kodlu katılımcıya aittir: "Danışanım normal da birazcık ketum gibiydi...Ama soru soruyu açtı bir baktım kendini açmış, şey diyordu gelmeden önce bu kadar konuşacağıma inanmıyordum, ama her şeyle ilgili sordunuz insan ister istemez anlatıyor iyi ki de öyle oldu dedi." Başka bir katılımcı da kendisinin terapiden geçtiğini vurgulu söyleyerek düşüncesini "Bende terapiden geçtim ilk görüşme böyle değildi. Kısaca bilgi aldı sadece, danışanlar, bu kadar kapsamlı görüşmelerde rahatlıyorlar, duygularını döküyorlar." şeklinde ifade etmiştir. Bazı katılımcılarda kendiyle ilgili düşünme ve öz farkındalığın artması üzerinde durmuştur. Bu kodlarla ilgili K7 kodlu katılımcı öz farkındalık ile kendi ile düşünme arasında bağlantı kurarak düşüncesini şu şekilde ifade etmiştir: "Danışanım sürekli kendimle ilgili düşünmeye başladım diyor bu görüşmelerden sonra (ilk görüşmeleri kast ederek), bende bazı soruları kendime soruyorum görüşmelerden sonra.... Sanırım kendime dair çok şeyin farkına vardım diyor.. Bende fark ettim süreçte bunları." Bazı katılımcılara göre de kapsamlı görüşmeler yapmak danışanın gözünden profesyonel olarak algılanmayı ve danışanın iyileşme umutlarını artırmaktadır. Bu konuya dair K3 kodlu katılımcı görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: "Danışanlar bizi daha profesyonel görmeye başladı, bence bu da iyileşme umutlarını artırdı. Hatta danışanım bana, 'Başta kararsızdım öğrencisiniz diye ama başlarda sorduğunuz sorular kesin bir şeyler biliyor dedim, olacak diye iyileşme umudumu artırdı' dedi." Bazı katılımcılar kapsamlı görüşmeler sürecinde

danışmanların değerli hissetme deneyimine vurgu yaptıklarını belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili bir katılımcı (K10) bunun beklenen bir durum olduğunu belirterek fikirlerini “*A’dan Z her şeyini dinliyoruz danışanın bende olsam değerli (böyle bir dönüt aldığını belirtti) hissederim. Bir yolculuk gibi baştan aldık sona getirdik eksiklerimiz çok fazla ama saygıyla.*” Son olarak, bazı katılımcılar danışmanların kapsamlı görüşmeler yoluyla yaşadıkları problemlerin hem nedenlerini anlamlandırabildiklerini hem de asıl sorunlarına yönelik farkındalık kazandıklarını belirtmiştir. Bu durumu yansıtan katılımcı ifadelerinden biri şu şekildedir: *Danışanım, probleminin uzay boşluğunda değilmiş deyip rahatladığını söyledi. ‘Ne için gelmiştim, şimdi ne konuşuyoruz’ diyerek asıl problemini keşfetmenin şaşkınlığını ve rahatlığını yaşadı.*”

Danışanlara etkisi temasının bir diğer alt teması olumsuz etkilerdir. Olumsuz alt teması altında yer alan aşırı yüklenme hissetme, süreci sıkıcı olarak algılama, pişmanlık hissi, zorunlu paylaşım hissi ve süreçten fayda görmeyeceğini düşünme kodlarıyla ilgili alıntılara yer verilmiştir. Kapsamlı ilk görüşme süreci, olumlu kazanımlar sağlasa da beraberinde önemli bir duygusal tepkiyi de getirmiştir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, kişisel ve derin paylaşım yapan danışmanların, seans sonrasında pişmanlık hissi yaşadıklarını belirtmiştir. K9 kodlu katılımcı danışana hak verdiğini vurgulayarak düşüncelerini şöyle aktarmıştır: *“Danışanım üçüncü oturuma geldiğinde; ‘Rahatladım ama pişmanım, sanki savunmasız gibiyim’ dedi. Ben gizliliği tekrar hatırlattım, belki de yanlış yaptım.”* Az sayıda katılımcıya göre kapsamlı görüşmeler gerçekleştirmek danışmanlarında paylaşım yapma zorunluluğu hissettirmiştir. Bir aday psikolojik danışman, (K5) kapsamlı görüşmelerin danışanın paylaşım yapma üzerindeki etkisini şu şekilde ifade etmiştir: *“Tüm yaşamına dair her şeyi sordum sanki danışanım savunmasız kaldı...Sanki kendilerini zorunlu hissedip paylaşım yaptılar. Bu durum danışanımda zorunluluk hissi uyandırdı. Danışanım oturum bittiğinde, ‘Siz sorunca söylemek zorunluluğu hissettim böyle ilerlemesi benim için zor oldu’ dedi.”* Benzer şekilde az sayıda katılımcı kapsamlı görüşmelerin danışanda baskı yarattığını vurgulamıştır. Bu durumu bir aday danışman (K1) şu sözlerle betimlemiştir: *“Çok fazla yüklenmişim danışanıma ikimiz de çok yorulduk boks maçı gibiydi (gülerek). Danışanım yorulduğunu dile getirdi.”* Son olarak bir katılımcı danışanın kapsamlı görüşmelerin yapısından dolayı fayda görmeyeceğini düşündüğünü belirtmiştir. Bir aday danışman (K6) danışanın bu yöntemden dolayı hissettiği memnuniyetsizliği şu sözlerle aktarmıştır: *“Danışanım şöyle diyordu: ‘Hep soru-cevap olunca acaba hep böyle mi olacak dedim, süreçten fayda görmeyeceğini düşündüm’ demesi ile bu sürecin olumsuz sonuçları olabileceği aklıma geldi.”*

Genel Etkiler

Aday psikolojik danışmanların ilk görüşmeleri kapsamlı yürütme deneyimleri, sürecin danışanı daha bütüncül biçimde değerlendirmeye ve danışma sürecini yapılandırmaya katkı sağladığını belirtmektedir. Bununla birlikte bazı durumlarda zaman, güç dengesizliği ve bilgi yoğunluğu açısından zorlayıcı yönler de içerebildiğini göstermektedir. Bu ana tema aday psikolojik danışmanlara göre kapsamlı görüşme sürecin genel olarak ortaya koyduğu olumlu ve olumsuz birtakım etkileri içermektedir.

Şekil 4: Genel Etkiler

Şekil 3'te görüldüğü gibi genel etkiler teması; olumsuz ve olumlu olmak üzere iki alt temaya ayrılmaktadır. İlk olarak olumlu alt teması altında yer alan danışanı her yönüyle tanıma, yol haritası sunma, bilgi entegrasyonu, karşılıklı yakınlık ve güven oluşturması, oturumlar arasında köprü kurma ve problemin kapsamlı değerlendirilmesi ilgili alıntılara yer verilmiştir. Kapsamlı görüşme süreci, tüm katılımcılar için aday belirsizliği ortadan kaldıran ve süreci somutlaştıran bir araç olmuştur. K2 kodlu katılımcı, bu sürecin kendisine sağladığı avantajları şu sözlerle ifade etmiştir: "Aşama aşama ne yapacağımız belliydi yol haritası gibiydi. Akışı sağladı... Bir nevi orda ne yapman gerektiğini biliyorsun. Kalmıyorsun yolda... Bazen kendimi kaptan gibi hissediyordum. (Gülerek)". Benzer şekilde tüm katılımcılara göre kapsamlı görüşme süreci, danışanın yaşamındaki tüm alanların bilinmesini sağlayan bütüncül bir tanıma süreci olarak değerlendirilmiştir. Bu durumu yansıtan katılımcı ifadelerinden biri şu şekildedir: "Danışanı her yönüyle tanıdım; ailesini, yaşamını, geçmişini... Sanki hayatına dair tüm pencereleri görme şansım oldu... Sonuçta evin kaybolan anahtarını bulmak için tüm odaları her yeri gezmek gibi." (Odalardan yaşam alanlarını kast ediyor, K9). Katılımcıların büyük çoğunluğu, kapsamlı görüşme sürecinin danışanın sorununun geniş bir perspektifle görmelerini sağladığını belirtmiştir. Bu durumu bir aday danışman (K1) şu sözlerle betimlemiştir: "Bu görüşmeler sayesinde sorunun tüm kaynağını görüyorsun, probleme dair bir sürü soru vardı. Hatta o aldığım bilgileri yapay zekaya da attım, o da doğruladı." Bazı katılımcılara göre kapsamlı görüşmelerde sorulan sorular danışan ve danışman arasında bir güven zemini oluşturmuştur. K4 kodlu katılımcı, bu sürecin "yakın arkadaş" samimiyetinde bir ilişkiyi beslediğini şu sözlerle dile getirmiştir: "Danışanım bana her şeyini anlatıyordu, sorduğum en hassas sorulara bile cevap veriyordu. Bir yakın arkadaşına anlatır gibi anlatıyordu... O da sanki öyle hissetti; sanki bu samimiyet karşılıklı güven oluşturuyordu." Az sayıda katılımcıya göre de kapsamlı görüşmenin en büyük etkisi bilgilerin bir bütün şeklinde bir araya gelmesini sağlamasıdır. Katılımcılara göre bu sayede danışandan alınan farklı bilgiler birbirine eklenmiştir. Dağınık duran tüm veriler anlamlı bir bütün haline gelmiştir. Bu durumu örnekleyecek bir ifade K6 kodlu katılımcıya aittir: "Yapbozun parçalarını birleştirmek gibiydi, kapsamlı görüşme ile parçaları bir araya getirdim. Yeni parçalarda yerine daha kolay koyuyordum". Son olarak bazı

katılımcılara göre ilk görüşmenin kapsamlı yapılması sayesinde, bilgiler zihinde sağlam bir yer edinmektedir. Bu da sonraki oturumlarda bu bilgilerin kolayca hatırlanıp birbirine bağlanmasını sağlamaktadır. Bir katılımcı bu durumu şu şekilde ifade etmiştir: *"Oturumlar arasında daha rahat bağlantı kuruyordum çünkü bu görüşmeler sayesinde temel sağlamdı."*

Genel etkiler temasının bir diğer alt teması olumsuz etkilerdir. Olumsuz alt teması altında yer alan her danışana uygun olmaması, soru cevap formunun kalıcılığı, güç dengesizliği, çok zaman alması ve bilgi yoğunluğuna bağlı süreç karmaşıklığı, kodlarıyla ilgili alıntılara yer verilmiştir. Bazı katılımcılara göre kapsamlı görüşme yapmak her danışan için uygun olmayabilir. Katılımcılar sürece bağlı kalma niyetinin, danışanın anlatma isteğini bölebildiğini vurgulamaktadır. Bunun danışan üzerinde olumsuz bir duygusal etki (kırılabilirlik) yarattığını fark etmişlerdir. Bu durumu örneklenecek bir ifade K9 kodlu katılımcıya aittir: *Sanki her danışan için uygun değil (kapsamlı görüşmeleri kast ediyor), danışan hep anlatmak istiyordu, ben sürece bağlı kalmak istediğimde sanki kırılabilirlik yaşıyordum."* Bazı katılımcılara göre kapsamlı görüşmeler çok fazla zaman almaktadır. K4 kodlu katılımcı mesleki yetkinliğinin altını çizerek şunları dile ifade etmiştir: *Gerçekten kendimi mesleki olarak yetkin gördüm ama çok uzun sor sor bitmiyor, bazı sorular çıkarılmalı, çok uzun"* Az sayıda katılımcı, kapsamlı görüşme sürecinin psikolojik danışman ile danışan arasında bir güç eşitsizliği yarattığına dikkat çekmiştir. Bu durum K5 kodlu katılımcı tarafından şu şekilde özetlenmiştir: *"Süreç bir eşitsizlik yaratıyor gibi, sanki kontrol tamamen bizde, top bizde gibi... Bu da danışanı sanki pasifleştiriyor gibi."* Bazı katılımcılara göre kapsamlı görüşmeler sonucunda elde edilen bilgiler, yönetilemez veri yükü yaratmaktadır. Konuya dair K8 kodlu katılımcı görüşlerini şu şekilde dile getirmiştir: *Elimizde çok fazla veri var ama bu verilerle ne yapacağımızı bilmiyoruz."* Az sayıda katılımcıya göre kapsamlı görüşme sürecinin yarı yapılandırılmış doğası hem danışmanı hem de danışanı bir "soru-cevap" rutininde sabitleyebilmektedir. Adaylar, bu kalıbın dışına çıkıp daha derinlemesine veya spontane bir etkileşim kurmakta güçlük çektiklerini ifade etmişlerdir. K6 kodlu katılımcı, bu döngüden çıkmanın yarattığı zorluğu şu şekilde dile getirmiştir: *"Süreç bir zamandan sonra soru-cevap formatına dönüşüyor... Hem ben hem danışan bu akışa alıştık, çıkamadık. Sonrasında bu kalıbın dışına çıkmakta zorlandım."*

SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu çalışmada ilk görüşmede gerçekleştirilen kapsamlı görüşmelerin aday psikolojik danışmanlar tarafından nasıl deneyimlendiği ve anlamlandırıldığı incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ilk görüşmeyi kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmenin psikolojik danışmanlar, danışanlar ve süreç açısından hem olumlu hem de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Bulgular, kapsamlı görüşmelerin alanyazında da vurgulandığı üzere önemli faydalar sağladığını ve belirli riskler barındırdığını göstermektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular, kapsamlı görüşmelerin aday psikolojik danışmanlara bir yol haritası sunduğu ve problemin kapsamlı biçimde değerlendirilmesine olanak tanıdığını göstermektedir. Ayrıca bu görüşmeler, danışanın yaşamına ilişkin farklı alanlardan elde edilen bilgilerin entegre edilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu durum, oturumlar arasında köprü kurulmasını kolaylaştırarak sürecin bütüncül biçimde ilerlemesini desteklemektedir. Bununla birlikte kapsamlı görüşmelerin, danışman ile danışan arasında karşılıklı güven ve yakınlık oluşumunu desteklediği bulgulanmıştır. Bu bulgudan yola çıkarak kapsamlı görüşmelerin terapötik ilişkinin erken dönemde güçlenmesine zemin hazırladığını söylemek mümkündür. Bu bulgular, alanyazında ilk görüşmelerin rolüne vurgu yapan çalışmalarla örtüşmektedir. Çelik (2023) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ilk terapötik ilişkiyi kurmanın, problemi kapsamlı bir şekilde değerlendirmenin ve danışanı tüm yönleriyle tanımanın kapsamlı görüşmenin önemli boyutlarını oluşturduğu tespit edilmiştir. Zeren (2017) tarafından aday psikolojik danışmanlarla gerçekleştirilen çalışmada ön görüşmenin etkili bir şekilde gerçekleştirilmesinin danışanla güven ilişkisinin kurulmasına olumlu etki ettiği tespit edilmiştir.

Boz ve Cömertoğlu (2025) tarafından yapılan derleme çalışmasında ilk görüşmede danışan ile terapist arasındaki hiyerarşik ilişkinin dengelenmesinin, güven duygusunun geliştirilmesinin ve danışanın kendi yaşam öyküsünü anlatabilmesine alan açılmasının önemine dikkat çekilmektedir. Morrison'a (2019) göre de ilk görüşmeleri kapsamlı bir şekilde gerçekleştirmenin ilk terapötik ilişkisinin kurulması, danışanı tüm yönleriyle tanıma ve danışanın problemini kapsamlı bir şekilde değerlendirme gibi birtakım avantajları vardır.

Araştırmadan elde edilen bulgular kapsamlı ilk görüşmelerin her danışana uygun olmayacağını göstermektedir. Bununla birlikte kapsamlı görüşmelerin zaman alıcı olması ve yoğun bilgi içeriği ile ne yapılacağına bilinmemesi öne çıkan sınırlılıklardır. Ayrıca soru-cevap formatının kalıcılığı danışma sürecinin doğal akışını zarar verebilmektedir. Bu süreçte danışman-danışan ilişkisi içinde güç dengesizliğine yol açabildiği anlaşılmaktadır. Yapılan bir çalışmada ilk görüşmelerin uzun sürmesinin danışanlar tarafından istenmeyen bir durum olarak algılanabildiği ortaya koymaktadır. Aynı çalışmada yoğun soru sorma sürecinin danışanlar açısından rahatsız edici olarak değerlendirilebildiği bulgulanmıştır (Hartzell vd., 2009). Benzer biçimde, aşırı düzeyde açıklamaya davet eden sorular sormak danışman-danışan ilişkisine zarar verebilir. Soruyu soran tarafın görüşmenin yönünü ve gücünü belirlemesi nedeniyle güç dengesizliği artabilir (Chen & Giblin, 2021). Bu bağlamda, elde edilen bulgular ilk görüşmelerde yapılandırma ve soru sorma biçimlerinin dikkatle ele alınması gerektiğine işaret etmektedir. Bu bulgular, ilk görüşmede bilgi toplama gerekliliği ile ilişkinin korunması arasındaki dengenin önemine işaret etmektedir. Nitekim Balkin ve Juhnke (2025), danışmanın ilk görüşmede aradığı bilgi türünün genellikle belirli bir prosedürü izlediğini belirtmektedir. Ancak değerlendirme tek bir oturumla sınırlı ve doğrusal bir süreç değildir. Aksine devam eden ilişki bir süreç olarak ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre ilk görüşmeleri kapsamlı bir şekilde gerçekleştirmenin, aday psikolojik danışmanlar açısından hem olumlu hem de olumsuz birtakım etkileri olmuştur. İlk olarak kapsamlı ilk görüşmelerin mesleki doyumu ve mesleki yeterlilik algısını artırdığı bulgulanmıştır. Ayrıca danışanla daha kolay empati kurulmasına, heyecanı kontrol edebilmelerine ve görüşme sırasında kendilerini daha güvende hissetmelerine yardımcı olduğu görülmektedir. Bununla birlikte ele alınan konuları birbirine daha kolay bağlama, danışanın biricikliğini daha net kavramak ve farklı soru sorabilmek ilk görüşmeleri kapsamlı bir şekilde gerçekleştirmenin aday danışmanlar açısından öne çıkan diğer kazanımları arasında yer almaktadır. Danışan açısından da ilk görüşmeleri kapsamlı bir şekilde gerçekleştirmenin birçok avantajı bulgulanmıştır. Bu görüşmeler sayesinde danışanlar asıl problemin farkına varmaktadır. Psikolojik olarak rahatlatma, kendini açma, değerli hissetme ve duygu boşalımı yaşayabilmektedir. Ayrıca, sürecin profesyonel yapısı danışanın danışmanı profesyonel olarak algılamasını kolaylaştırmakta ve öz farkındalığının artmasını sağlamaktadır. Danışan, problemin bir bağlamı olduğunu fark etmektedir. Tüm bu süreç, iyileşmeye dair beklentilerin artmasına sağlamakta ve danışanın kendisiyle ilgili düşünmeye başlamasına zemin hazırlamaktadır. İlgili alanyazında bu bulguları doğrudan ele alan bir çalışma bulunmamaktadır. Ancak alan yazın bu kazanımları dolaylı olarak destekleyen kuramsal çerçeveler sunmaktadır. Seligman'a (1996) göre de etkili değerlendirme süreci, her kişinin biricikliğini ve önemini kabul etmenin bir yoludur. Bir başka şekilde ifade edilecek olursa, kişiye sen özelsin, seni tanımak ve seni sen yapan özellikleri anlamak istiyorum demenin bir yoludur. Çelik ve Yıldırım'a (2024) göre de kapsamlı görüşmelerin birçok faydası bulunmaktadır. Örneğin kapsamlı görüşmeler gerçekleştirildiğinde danışanın biricikliği ön plana çıkar ve danışmanın danışana yüzeysel bakmasının önüne geçilir. Yapılan bir çalışmada ise ilk oturumlarda danışanların merak, güven ve umut duygusu yaşadıkları belirlenmiştir (Kurtyılmaz vd., 2019). Kleiven vd. (2020), terapinin ilk aşamasında danışanların yoğun içsel mücadeleler yaşadıkları için özellikle kendini açma, duygusal

yoğunlukla baş etme ve terapistte güven geliştirme konularında zorlandıklarını bildirmiştir. Bu bulgular, ilk seansların danışanlar açısından kırılmalı bir dönem olduğunu göstermektedir. Mevcut çalışmada kapsamlı ilk görüşmenin kendini açmayı kolaylaştırdığı yönündeki bulgu, söz konusu içsel mücadelelerin yapılandırılmış ve güvenli bir görüşme çerçevesiyle azaltılabileceğine işaret etmektedir. Wallace (2018) göre de kapsamlı görüşmeler doğrudan bir tedavi amacı taşımamaktadır. Ancak bu süreç danışanın daha önce görmezden geldiği parçaları anlamlandırmasını sağlamaktadır. Bununla birlikte danışanın geçmişi ile bugünü arasında bağlantı kurarak yaşadığı boşluk duygusunun azalmasına yardımcı olur. Aynı zamanda, danışmanın yaşanan bazı durumların kendisinden değil danışandan kaynaklı olduğunu fark eder. Bu da danışanın yıpratıcı deneyimleri karşısında daha dayanıklı kalmasını sağlar. Sonuç olarak, gerek bu çalışmadan elde edilen bulgular gerekse de ilgili alanyazın, ilk görüşmelerin kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmesinin danışanlar ve danışmanlar açısından önemli faydalar taşıdığını göstermektedir. Ancak, bu etkilerin ve sürecin doğasının daha net anlaşılabilmesi için, özellikle aday psikolojik danışmanların deneyimlerine odaklanan daha fazla araştırmaya ihtiyaç olduğu açıktır.

Bu çalışmanın bulguları, kapsamlı ilk görüşmelerin danışman ve danışan açısından sadece olumlu kazanımlar sağlamadığı, bazı olumsuz etkilere de neden olduğunu göstermektedir. Bir başka şekilde ifade edilecek olunursa her iki taraf için de önemli duygusal ve pratik zorlukları beraberinde getirdiğini açıkça ortaya koymaktadır. Aday psikolojik danışmanlar soru formatına aşırı bağlı kalma, sordukları sorularının amacını kavrayamama ve zamanı yönetememe baskısı yaşamışlardır. Bu olumsuz etkilerin görüşme akışını olumsuz etkileyerek aday psikolojik danışmanların iletişimini mekanik bir hale getirdiği görülmüştür. Bununla birlikte, aktif dinleme gibi temel terapötik becerilerin etkin kullanımında güçlükler yaşanmıştır. Ayrıca, danışanın paylaştığı yoğun veya beklenmedik içerikler karşısında hazırlıksız hissetme, duygusal dağılmayı toparlamama ve duygusal yüklenme sıkça dile getirilen diğer olumsuz deneyimler olarak öne çıkmaktadır. Danışanlar açısından ise kapsamlı görüşme süreci, aşırı yüklenme hissi, sıkılma, pişmanlık, zorunlu paylaşım hissi ve fayda göremeyeceğine inanma gibi olumsuz tepkilere neden olmuştur. Doğrudan kapsamlı ilk görüşmeler yapan aday psikolojik danışmanlar ve danışanları odak alan bir araştırmaya rastlanmamıştır. Ancak bu çalışmadan elde edilen bazı bulgular, alanyazındaki bazı çalışmalardan elde edilen sonuçlarla tutarlılık göstermektedir. Hartzell vd. (2010), yaptıkları araştırmada terapistin danışanı bölmeden dinlemesinin, açık uçlu sorular kullanmasının ve danışanın kendi hızında ilerlemesine izin veren esnek bir tutum sergilemesinin, danışanlarda güven ve rahatlama duygusunu artırdığını göstermiştir. Bununla birlikte çalışma, ilk görüşmenin yapısına ilişkin belirsizliklerin, sürecin amacı ve nasıl ilerleyeceğine dair yeterli açıklama yapılmamasının danışanlarda kafa karışıklığı ve güvensizlik yaratabildiğine işaret etmektedir. Araştırmacılar, psikiyatride hâkim olan tıbbi modelin bir gereği olarak, görüşmenin öncelikle bir veri toplama ve değerlendirme seansına dönüşmesi riskine dikkat çekmiştir. Bu durumun danışanlarda kendilerini dışlanmış ve edilgen hissetme duygularına yol açabildiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, danışanın anlatısını merkeze alan bir görüşme tarzının terapötik ilişkiyi güçlendirdiği söylenebilir. Bununla birlikte aşırı yapılandırılmış, yalnızca bilgi toplamaya odaklanan ve katı bir şekilde uygulanan ilk görüşme biçimlerinin ise erken dönemde terapötik ittifakı zedeleme potansiyeli taşıdığı çıkarımı yapılabilir. Kalkan ve Güven (2024) ise yaptıkları araştırmada, aday psikolojik danışmanların ilk oturumlarda yaşadıkları deneyimleri incelemiştir. Psikolojik danışman adayların ilk oturumlarda yaşadıkları yoğun heyecan, zaman kısıtlamasının yarattığı acelecilik ve teoriden pratiğe geçişteki zorlukları rapor etmiştir. Kurtyılmaz vd. (2019) tarafından gerçekleştirilen araştırmada ise ilk oturumlarda danışanların şaşkınlık, pişmanlık, sabırsızlık, kızgınlık, umutsuzluk, kaygı ve sıkılma gibi bazı duygular yaşadıkları tespit edilmiştir. Sonuç olarak, ilk görüşmelerin hem danışanlar hem de

danışmanlar açısından destekleyici olduğu kadar zorlayıcı deneyimleri de eş zamanlı olarak barındırdığı ifade edilebilir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgulardan yola çıkarak ruh sağlığı uzmanlarına, araştırmacılara ve psikolojik danışman yetiştiren eğitmenlere bazı öneriler verilebilir. Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, ilk görüşmenin kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmesinin hem danışan hem danışman hem de süreç açısından kritik bir öneme sahip olduğu söylenebilir. Bu bulgudan yola çıkarak psikolojik danışma sürecinde ilk görüşmelerin danışanı çok yönlü tanımaya olanak sağlayacak şekilde yani kapsamlı bir şekilde planlanması ve yürütülmesi önerilebilir. Bununla birlikte aday psikolojik danışmanlara göre ilk görüşmenin kapsamlı bir şekilde gerçekleştirilmesinin bazı olumsuz yönleri bulunmaktadır. Bu olumsuzlukların deneyim eksikliği ve görüşmeyi nasıl yöneteceğini tam bilememeden kaynaklandığı görülmektedir (tema 1). Bundan dolayı psikolojik danışmanlık ve rehberlik eğitim programlarında ilk görüşmenin yürütülmesine yönelik teorik ve uygulama ağırlıklı derslere yer verilmelidir. Psikolojik danışman adaylarına ilk görüşmeyi nasıl yapılandıracakları öğretilmelidir. Bu kapsamda danışanı zorlamadan nasıl derinlemesine bilgi toplayabilecekleri ve süreci danışanın ihtiyaçlarına göre nasıl esnek biçimde yürütebilecekleri bu eğitim sürecinde kazandırılmalıdır. Bununla birlikte danışanların bilgi yoğunluğundan dolayı süreci karmaşık algılamasının önüne geçmek için oturumlar yarı yapılandırılmış olsa da danışan ihtiyaçlarına göre nasıl uyarlanacağı, aday psikolojik danışmanlara öğretilmelidir. Etkili ve yeteri kadar soru sorma, aktif dinleme, görüşmeyi yapılandırma ve zamanı yönetme becerilerine yönelik uygulamaların artırılması, psikolojik danışman adaylarının görüşme sürecini daha esnek ve etkili bir şekilde yürütebilmelerine katkı sağlayabilir. Hassas konularda sağlıklı bilginin nasıl alınacağına dair eğitimler, ilk görüşme eğitimlerine entegre edilebilir veya ayrı bir eğitim olarak verilebilir. Bazı aday psikolojik danışmanlara göre kapsamlı görüşmeler, yoğun duygusal yüklenmeye neden olmaktadır. Aday psikolojik danışmanlara bu tür duygusal deneyimlerini fark etmeleri ve deneyimlerle nasıl baş edeceklerine dair eğitimler verilebilir. Özellikle süpervizyon oturumlarında adayların yaşadıkları deneyimleri paylaşabilecekleri ve geri bildirim alabilecekleri ortamların oluşturulması mesleki ve kişisel gelişimleri açısından önemli olabilir. Bazı psikolojik danışman adayları, kapsamlı görüşmeler sırasında danışan hakkında çok sayıda bilgi toplamalarına rağmen bu bilgileri nasıl anlamlandıracakları ve danışma sürecinde nasıl kullanacakları konusunda bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Bu durumun danışanlarına hayal kırıklığı yaşatma korkusuna sebep olabileceğini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda ilk görüşme eğitimlerinin bilgi toplama becerileri, elde edilen bilgilerin nasıl değerlendirileceği ve danışma sürecine nasıl aktarılacağı konularını da içermesi önerilmektedir. Aday psikolojik danışmanlara göre bazı danışanlar kapsamlı görüşmelerde bazı olumsuz deneyimler yaşamışlardır. Bu nedenle psikolojik danışmanların ilk görüşmeleri yürütürken danışanın hazır oluşunu dikkate almaları önerilebilir. Özellikle yapılandırma yapılırken danışanlara süreçten hemen fayda görmeyecekleri, ilk görüşmelerin psikolojik danışma görüşmelerine göre daha uzun sürebileceği, istemedikleri konularda paylaşım yapma zorunluluklarının olmadığı ve zaman zaman paylaşım yaptıkları konularda pişmanlık yaşayabilecekleri bilgisi verilmelidir. Özellikle görüşmenin çok zaman almasının psikolojik danışmanların mesleki deneyim düzeyiyle ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle ilk görüşmelerin daha işlevsel yürütülebilmesi amacıyla daha az zaman alacak görüşme formlarının geliştirilmesi önerilebilir.

Her araştırmada olduğu gibi bu araştırmanın da birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. İlk olarak katılımcıların ilk görüşme sürecine ilişkin kuramsal ve uygulama yeterlilikleri bilinmemektedir. Bu durum, elde edilen bazı bulguların katılımcıların mesleki deneyimsizliklerinden etkilenmiş olabileceğini düşündürmektedir. Daha fazla mesleki deneyime sahip psikolojik danışmanlarla veya diğer ruh sağlığı uzmanlarıyla yürütülecek çalışmalarda, ilk görüşmenin kapsamlı biçimde yürütülmesine ilişkin farklı

sonuçlar elde edilebileceği göz önüne alınmalıdır. Bu araştırmada veriler yalnızca aday psikolojik danışmanlarla yapılan görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcıların aktardıkları deneyimler öznel anlatımlara dayanmaktadır. Gelecek araştırmalarda ilk görüşme süreçleri doğrudan gözlem, oturum kayıtları veya süpervizyon değerlendirmeleri yoluyla incelenebilir. Aday psikolojik danışmanların gerçekleştirdiği ilk görüşmelerde karşılaştıkları danışanların motivasyon düzeyi, problem türü, danışmaya hazır oluşları ve iş birliği düzeyleri araştırmacı tarafından kontrol edilememiştir. Bu durum bazı katılımcıların daha işbirlikçi danışanlarla olumlu deneyimler yaşamasına neden olmuş olabilir. Aynı zamanda bazı aday psikolojik danışmanların ise daha zorlu danışanlarla zorlayıcı deneyimler yaşamasına neden olmuş olabilir.

Yazar Katkıları : Tek yazarlı çalışmadır.

Destek: Yazarlar bu makalenin araştırması, yazarlığı ve/veya yayını için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Çıkar Çatışması : Makalede yazarlardan herhangi biri için herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Veri Erişebilirliği: Veriler talep üzerine temin edilebilir.

Etik Onay ve Katılım İzni: Bu araştırma için Siirt Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 22.01.2025 tarih ve 1003 sayılı karar ile etik izin alınmıştır. Araştırmaya katılan tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş gönüllü onam alınmıştır.

KAYNAKÇA

- Balkin, R. S., & Juhnke, G. A. (2025). Conducting an initial interview. In *Assessment in counseling: Practice and applications* (2nd ed.). Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780197779590.003.0007>
- Bilge, Y., Gül, E., & Birçek, N. I. (2020). Bir sosyal fobi vakasında bilişsel davranışçı terapi ve sanal gerçeklik kombinasyonu. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 9(2), 158–165. <https://doi.org/10.5455/JCBPR.61718>
- Boz, C., & Cömertoğlu, S. (2025). Psikoterapilerde ilk görüşmenin önemini incelenmesi. *Psikoloji Araştırmaları*, 2(2), 1–6. <https://izlik.org/JA48ND48ZH>
- Braun, V., & Clarke, V. (2019). Psikolojide tematik analizin kullanımı (S. N. Şad, N. Özer & A. Atli, Çev.). *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 873–898. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.7c.2s.17m>
- Çelik, M. (2023). *Psikolojik danışmanlar için danışanı bütüncül değerlendirme yeterlilik ölçeğinin geliştirilmesi: Bir keşfedici karma desen çalışması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çelik, M. (2025, Haziran). Süpervizörlerin gözünden aday psikolojik danışmanların ilk görüşmede yapılan hatalar [Konferans bildirisi]. *Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi (EJER)*, Ağrı, Türkiye.
- Çelik, M., & Marangoz, M. C. (2024). Danışanı bütüncül değerlendirme sürecinde soru sorma becerisi: Bir gözden geçirme çalışması. *Siirt Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 59–74. <https://izlik.org/JA68ND93CR>
- Çelik, M., & Yıldırım, T. (2024). *Danışanı bütüncül değerlendirme: Psikolojik danışmaya başlamadan önce ilk adım*. Nobel Bilimsel Eserler.

- Chen, M. W., & Giblin, N. J. (2021). *Bireyle psikolojik danışma ve terapi* (Çetinkaya Yıldız & G. Çakır Çelebi, Çev. Ed.). Nobel. (Orijinal eser 2004 yılında yayımlanmıştır.)
- Creswell, J. W. (2020). *Nitel araştırma yöntemleri* (M. Bütün & S. Beşir Demir, Çev. Ed.). Siyasal Kitabevi. (Orijinal eser 2013 yılında yayımlanmıştır.)
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2015). *Karma yöntem araştırmaları: Tasarımı ve yürütülmesi* (Y. Dede & S. B. Demir, Çev. Ed.). Anı Yayıncılık.
- DiCicco-Bloom, B., & Crabtree, B. F. (2006). The qualitative research interview. *Medical Education*, 40(4), 314–321. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2929.2006.02418.x>
- Dryden, W., & Reeves, A. (2017). Danışanın değerlendirilmesi. F. Akkoyun & Ö. F. Kabakçı (Çev. Ed.), *Psikolojik danışma uygulamalarında temel konular* içinde (ss. 61–75). Nobel Yayıncılık.
- Hartzell, M., Seikkula, J., & von Knorring, A. L. (2009). What children feel about their first encounter with child and adolescent psychiatry. *Contemporary Family Therapy*, 31(3), 177–192. <https://doi.org/10.1007/s10591-009-9090-x>
- Hilsenroth, M. J., & Cromer, T. D. (2007). Clinician interventions related to alliance during the initial interview and psychological assessment. *Psychotherapy: Theory, Research, Practice, Training*, 44(2), 205–218. <https://doi.org/10.1037/0033-3204.44.2.205>
- Johnson, B., & Christensen, L. (2014). *Eğitim araştırmaları: Nicel, nitel ve karma yaklaşımlar* (Ş. B. Demir, Çev. Ed.). Eğiten Kitap.
- Kalkan, E., & Güven, M. (2024). Psikolojik danışman adaylarının yaptıkları ilk psikolojik danışma oturumunun yorumlayıcı fenomenolojik analizi. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 10(2), 102–114. <https://doi.org/10.34137/jilses.1496902>
- Kaya, İ. (2017). Çocuklarda duygusal ve davranışsal sorunları anlamada ilk görüşme/ler: Hayali bir danışan üzerinde örnek bir uygulama. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 172–183. <https://doi.org/10.15869/itobiad.335646>
- Kaya, M. S., & Yıldırım, T. (2022). Dinamik yönelimli yaklaşımlarda anamnez oturumundan psikoterapi oturumuna geçiş süreci: Aday psikoterapistler için bir kılavuz. *AYNA Klinik Psikoloji Dergisi*, 9(2), 279–299. <https://doi.org/10.31682/ayna.928642>
- Kurtyılmaz, Y., Ergün Başak, B., Güler, D., & Ülker Tümlü, G. (2019). “Psikolojik danışman adayının danışanı olmak”: Danışanların psikolojik danışma sürecindeki deneyimleri. *Türk Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Dergisi*, 9(55), 1137–1177. <https://izlik.org/JA36ZB92AA>
- Lavik, K. O., Frøysa, H., Brattebø, K. F., McLeod, J., & Moltu, C. (2018). The first sessions of psychotherapy: A qualitative meta-analysis of alliance formation processes. *Journal of Psychotherapy Integration*, 28(3), 348–366. <https://doi.org/10.1037/int0000101>
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (S. Turan, Çev.). Nobel Akademik Yayıncılık. (Orijinal eser 1998 yılında yayımlanmıştır.)
- Morrison, J. (2019). *İlk görüşme* (S. Uluç, V. Gülüm, & E. Ataman, Çev. Ed.). Nobel Yayıncılık. (Orijinal eser 2014 yılında yayımlanmıştır.)
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri* (M. Bütün & S. B. Demir, Çev. Ed.). Pegem Akademi. (Orijinal eser 2008 yılında yayımlanmıştır.)

- Poston, J. M., & Hanson, W. E. (2010). Meta-analysis of psychological assessment as a therapeutic intervention. *Psychological Assessment*, 22(2), 203–212. <https://doi.org/10.1037/a0018679>
- Remmers, A., & Peseschkian, H. (2020). The first interview in positive psychotherapy. In *Positive psychiatry, psychotherapy and psychology: Clinical applications* (pp. 309–329). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-030-33264-8_26
- Sommers-Flanagan, J., & Sommers-Flanagan, R. (2021). *Klinik görüşme* (G. Akbaş & L. Korkmaz, Çev.). İthaki Yayınları. (Orijinal eser 2009 yılında yayımlanmıştır.)
- Strupp, H. H. (1958). The performance of psychoanalytic and client-centered therapists in an initial interview. *Journal of Consulting Psychology*, 22(4), 269–274. <https://doi.org/10.1037/h0045423>
- Wallace, E. R. (2018). *Dinamik psikiyatri: Kuramı ve uygulaması* (H. Atalay, Çev.). Okuyan Us Yayınları. (Orijinal eser 1983 yılında yayımlanmıştır.)
- Yetkin, S. (2022). Dört dünya üzerinden varoluşçu vaka formülasyonu: Bir olgu sunumu. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi*, 5(10), 43–48. <https://izlik.org/JA94BH58YJ>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri* (10. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Zeren, Ş. G. (2017). Yüz yüze ve çevrimiçi psikolojik danışmada terapötik iş birliği: Psikolojik danışman adaylarının görüşleri. *Journal of Human Sciences*, 14(3), 2293–2307. <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i3.4203>